

Вјежбе 4

разлике у нивоу развоја међу државама

Питање за размишљање:

Гдје је (и зашто) почео савремени економски раст?

Фактори који доприносе економском развоју

- Добра управа, политичка стабилност и владавина права
- Образовање, вјештине и људски капитал
- Приступ технологији и иновацијама
- Приступ природним ресурсима и инфраструктури
- Добро функционисање финансијских институција и тржишта
- Повољно међународно економско окружење
- Култура и вриједносни ставови

Добра управа, политичка стабилност и владавина права

- Земље са стабилним владама које поштују владавину права и штите права власништва обично имају сигурније инвестицијско окружење.
- Политичка нестабилност, слабе институције и корупција одвраћају стране инвестиције и могу нарушити економски развој.

Образовање, вјештине и људски капитал

- Образовање је клјучни фактор економског развоја, јер гради људски капитал и подстиче иновације и предузетништво.
- Образовање такође повећава продуктивност рада, што може довести до већих зарада и економског раста.

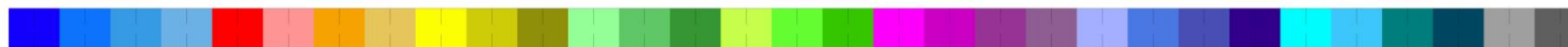
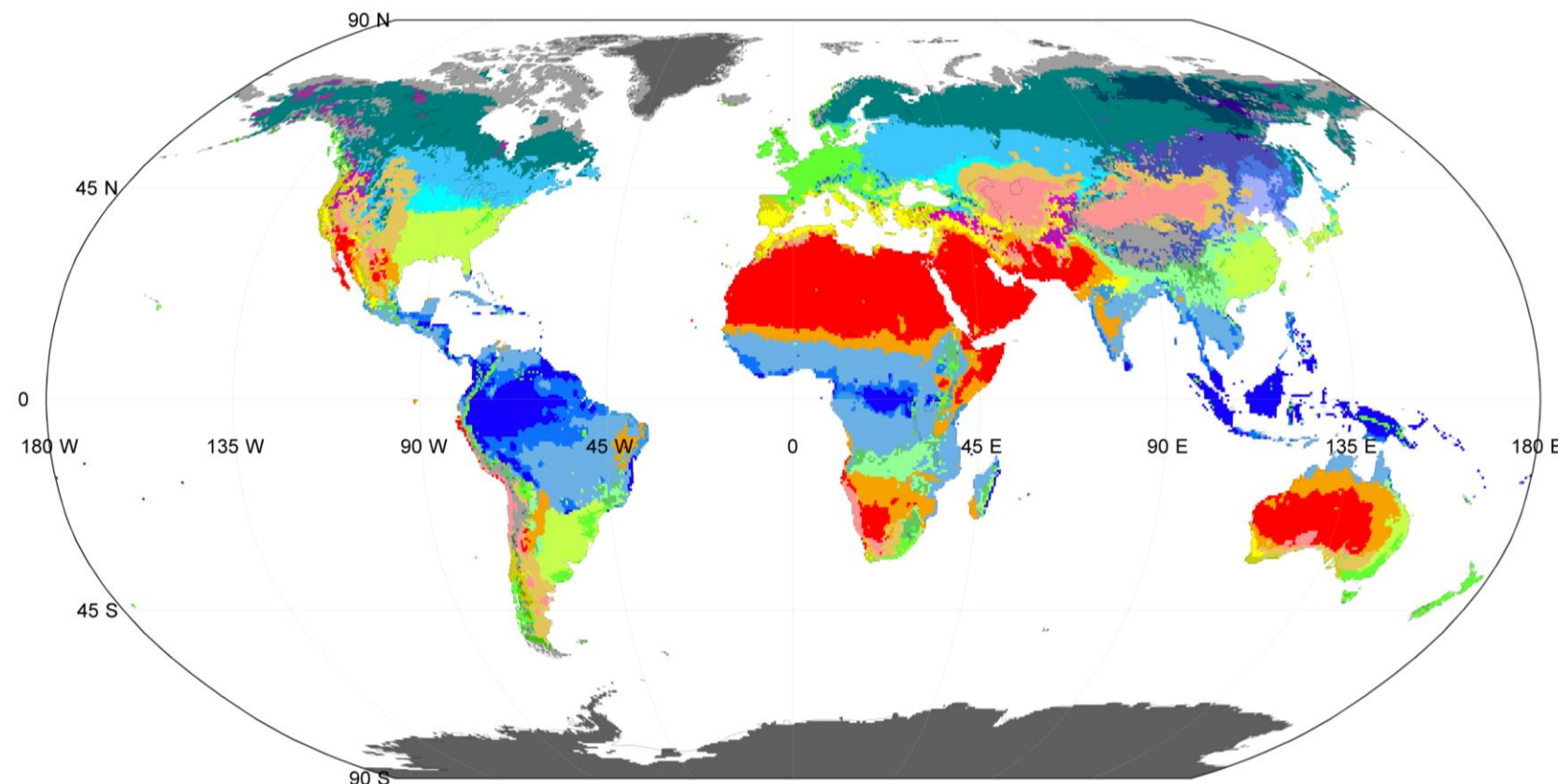
Приступ технологији и иновацијама

- Иновације су кључни покретач економског раста, јер воде ка стварању нових производа, процеса и тржишта.
- Земље које улажу у истраживање и развој, подстичу предузетништво и промовишу усвајање нових технологија обично су економски развијеније.

Приступ природним ресурсима и инфраструктури

- Земље које имају обилне природне ресурсе, попут нафте или минерала, могу имати конкурентску предност на глобалним тржиштима.
- Међутим, само приступ природним ресурсима није довољан за економски развој. Инфраструктура, попут путева, лука и мрежа за комуникацију, такође је неопходна за повезивање људи и предузећа.
- Проклетство ресурса

The Köppen-Geiger climate classification system

Af Am As Aw BWh BWk BSh BSk Csa Csb Csc Cwa Cwb Cwc Cfa Cfb Cfc Dsa Dsb Dsc Dsd Dwa Dwb Dwc Dwd Dfa Dfb Dfc Dfd ET EF

First letter

A: Tropical
B: Dry
C: Mild temperate
D: Snow
E: Polar

Second letter

f: Fully humid
m: Monsoon
s: Dry summer
w: Dry winter
W: Desert
S: Steppe

Third letter

T: Tundra
F: Frost
h: Hot arid
k: Cold arid
a: Hot summer
b: Warm summer
c: Cool summer
d: Cold summer

Data source: Terrestrial Air Temperature/Precipitation:
1900-2010 Gridded Monthly Time Series (V 3.01)

Resolution: 0.5 degree latitude/longitude

Website: <http://hanschen.org/koppen>

Ref: Chen, D. and H. W. Chen, 2013: Using the Köppen classification to quantify climate variation and change: An example for 1901–2010. Environmental Development, 6, 69-79, 10.1016/j.envdev.2013.03.007.

Добро функционисање финансијских институција и тржишта

- Добро функционисање финансијског система је неопходно за економски развој, јер омогућава капитал потребан за инвестиције и иновације.
- Земље које имају добро функционисајуће банке, берзе и друге финансијске институције, обично привлаче више инвестиција и постижу више стопе економског раста.

Повољно међународно економско окружење

- Међународна трговина и инвестиције могу стимулисати економски раст, јер отварају нове тржиште и омогућавају приступ капиталу и технологији.
- Међутим, користи од међународне трговине нису једнако распоређене, и неке земље могу се суочити са трговинским баријерама или неповољним условима трговине.

Култура и вриједносни ставови

- **Културне вриједности:** Утичу на радну етику, продуктивност и иновације, обликујући ниво вјештина радне снаге.
- **Повјерење и социјални капитал:** Утичу на сарадњу, трансакционе трошкове и корупцију, утичући на економску ефикасност.
- **Родне улоге и инклузивност:** Одређују учешће у радној снази и људски капитал, утичући на потенцијални аутпут.
- **Однос према предузетништву:** Подстичу или ограничавају преузимање ризика, иновације и стварање нових послова.

- **Оријентација према времену:** Утиче на дугорочно планирање, штедњу, инвестиције и одрживи развој.
- **Однос према власти и хијерархији:** Утиче на креативност, прилагодљивост и процес доношења одлука.
- **Неформалне институције:** Неписане норме и правила утичу на спровођење уговора, права својине и поштовање владавине закона.
- **Глобална интеграција:** Односи према трговини и глобализацији утичу на ангажовање у глобалним тржиштима и могућности економског раста.
- **Потрошачко понашање и преференције:** Обликују потражњу за робом и услугама, утичући на раст сектора и економске перформансе.

- **Државне политике и регулације:** Културни односи утичу на приоритете политика, регулаторни оквир и подршку пословању.

- <https://visibleearth.nasa.gov/images/55167/earths-city-lights>
- <https://www.transparency.org/en/cpi/2021>

Може ли корупција бити корисна за економски развој?

Може ли корупција бити корисна за економски развој?

- **ситна крађа** (плаћање мита уместо казне)
- **новац за убрзање**: корупција на нивоу улице (добивање лиценце за радњу брже)
- **велика крађа** (крађа великих размјера)
- **новац за приступ** (давање дозвола капиталистима да учествују у великим пројектима)
- [China's Gilded Age: The Paradox of Economic Boom and Vast Corruption \(Yuen Yuen Ang\)](#)

Закључак

- Економски развој је комплексан процес који зависи од многих фактора, укључујући добру управу, образовање, приступ технологији и инфраструктури, функционалне финансијске институције и тржишта, и погодно међународно економско окружење.
- Земље које улажу у ове факторе обично достижу више нивое економског развоја, док оне које их занемарују могу остати сиромашне.
- Посебан проблем је када земље не могу да улажу у ове факторе.